

ВИКОРИСТАННЯ ТЕПЛОВИХ ВТОРИННИХ РЕСУРСІВ (фрагменти уроку №4)

Мета:

- *освітня*: ознайомити учнів з типами вторинних джерел енергії та способами їхнього використання для підвищення енергоефективності будівлі;
- *розвиваюча*: розвивати здатність до самостійного пошуку та засвоєння знань щодо можливостей економії енергії в побуті, в тому числі і шляхом використання вторинних джерел енергії;
- *виховна*: розвивати навички ощадливого використання енергії; виховувати повагу до іншої думки та вміння толерантного ведення дискусії.

Очікувані результати: в результаті вивчення матеріалу уроку учні мають усвідомити важливість та користь застосування теплообмінників-рекуператорів та теплових насосів для підвищення ефективності роботи систем тепlopостачання будівель.

Тип уроку: урок із засвоєння нових знань.

Основні поняття та визначення

ДСТУ 2420-94. Енергоощадність

Вторинний енергетичний ресурс – енергетичний потенціал продукції, відходів, побічних і проміжних продуктів, який утворюється в технологічних агрегатах (установках, процесах) і не використовується в самому агрегаті, але може бути частково чи повністю використаний для енергопостачання інших агрегатів (процесів).

Рекуперація (в перекладі з англійської *recuperation* – зворотне отримання) – повернення частини енергії, що витрачається в тому чи іншому технологічному процесі, для повторного використання в тому ж процесі, наприклад, теплоти, яка втрачається з вентиляційним повітрям.

Тепловий насос (ТН) – це технічний пристрій, призначений для перенесення теплової енергії від джерела з низькою температурою у напрямку теплоносія з вищою температурою.

Низькопотенціальні джерела енергії – природні (ґрунт, вода, повітря) або вторинні (відпрацьоване вентиляційне повітря, каналізаційні стоки) джерела енергії з відносно низькою температурою, які може використовувати тепловий насос.

Узагальнення і систематизація знань

Прийом «Робота в командах»

Учні поділяються на три команди, кожна з яких «рекламуватиме» свій тип теплового насоса.

Учитель роздає командам додаткові матеріали, в яких зазначені переваги та недоліки певного типу ТН.

Після обговорення кожна команда представляє свій тип ТН та робить висновок про її придатність в місцевих умовах.

Підсумок уроку. Рефлексія

Рекомендація:

Вчитель може запропонувати учням продовжити речення, наприклад:

«Тепер я знаю, що ...» «Я розповім своїй родині про ...»

Домашнє завдання

Задача

Розрахунок ефективності застосування рекуперації вентиляційного повітря

Найважливіший параметр рекуператора – це продуктивність. Вона вимірюється в м³/год, тобто який обсяг повітря за одиницю часу рекуператор пропускає через себе.

Згідно з державними нормами щодо вимог до вентиляції житлових та спальних приміщень, існують норми витрати вентиляційного повітря залежно від площі. Ці норми для житлової кімнати наведені в таблиці в додатку 1.

Якщо розрахунок проводиться, виходячи з площі приміщення (при висоті стелі 2,5 м), то слід використовувати формулу:

$$L_{tot} = s \cdot q_v$$

L_{tot} – кількість повітря, що подається в приміщення, м³/год;

S – площа приміщення, м²;

q_v – норма витрати повітря на 1 м².

Наприклад, для спальні площею 20 м² допустима продуктивність повинна становити 20 x 2,2 = 44 м³/год, а оптимальна: 20 x 3,6 = 72 м³/год.

Якщо система вентиляції працює 12 годин на добу, витрати повітря будуть 528 м³ та 864 м³ відповідно.

Визначимо кількість теплоти, необхідну для нагріву такої кількості повітря за формулою:

$$Q = G \cdot c_p \cdot (t_{вн} - t_3)$$

G – витрати повітря, м³;

c_p – масова теплоємність повітря, $c_p = 1$ кДж кг⁻¹°С;

t_3 – середня за опалювальний сезон температура зовнішнього повітря, обирається з таблиці в додатку 2, наприклад, -0,6 °С (для Київської обл.)

$t_{вн}$ – нормована температура в житловому приміщенні, +18 °С.

При допустимій продуктивності системи вентиляції:

$$Q = 528 \cdot 1 \cdot (18 + 0,6) \approx 9,8 \text{ МДж}$$

При оптимальній продуктивності:

$$Q = 864 \cdot 1 \cdot (18 + 0,6) \approx 16 \text{ МДж}$$

Якщо ефективність рекуператора 80%, це означає, що він дозволить заощадити 7,84 МДж та 12,8 МДж теплової енергії в день відповідно.

При середній тривалості опалювального сезону 176 діб (додаток 2) економія становитиме 1,38 ГДж = 0,33 Гкал та 2,25 ГДж = 0,538 Гкал.

При вартості теплової енергії 1 654 грн за Гкал економія становитиме 545,8 грн та майже 890 грн.

Завдання

Користуючись наведеною методикою, визначте економію коштів завдяки встановленню рекуператора у своїх житлових приміщеннях.

Додаток 1

Норми витрати вентиляційного повітря для житлової кімнати

Умови	Норма витрати на 1 м ² площі, м ³ /(год·м ²)
Допустимі	2,2
Оптимальні	3,6
Підвищені	5,0

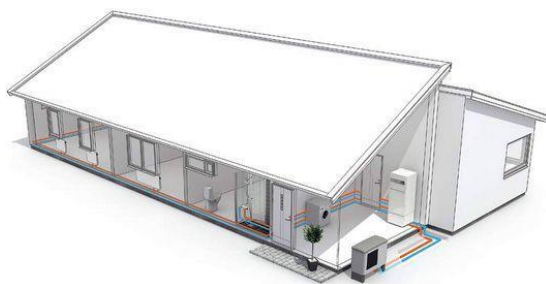
Додаток 2

Розрахункові параметри зовнішнього повітря для міст України (холодний період року)

№/пп	Місто	$t_{c.o.}, ^\circ C$	Тривалість опалювального періоду, днів
1	Вінниця	-0,7	180
2	Донецьк	-0,9	176
3	Запоріжжя	+0,3	166
4	Київ	-0,6	176
5	Рівне	-0,5	181
6	Львів	0	179
7	Миколаїв	+0,9	160
8	Одеса	+1,7	158
9	Суми	-1,9	185
9	Чернівці	0	173

ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ ДО УРОКУ №4

Переваги та недоліки теплових насосів різних типів

Тепловий насос з генерацією теплоти із зовнішнього повітря

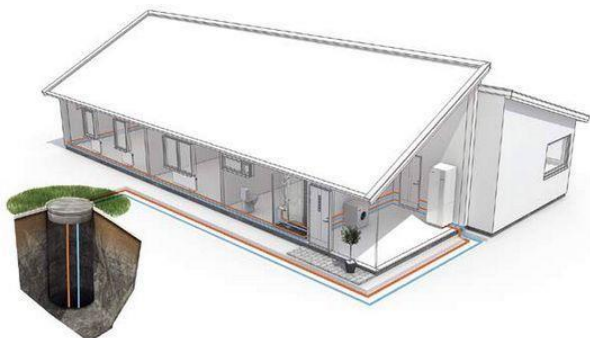
Переваги

Повітря – це енергетичне джерело, яке є повсюди у необмеженій кількості.
Система підходить у випадку відсутності земельної площі поблизу будівель.
Не потрібно жодних офіційних дозволів.
Закритий круговий процес означає високий ступінь надійності у роботі, немає потреби в обслуговуванні.

Недоліки

За низьких температур коефіцієнт перетворення і потужність повітряного теплового насоса різко зменшується.
У кліматичних умовах України повітряні теплові насоси можуть використовуватися лише у парі з іншими джерелами теплоти.

Ніяких втрат теплової енергії через додаткові теплообмінники.

Тепловий насос із ґрунтовим зондом

Переваги

Ґрунт є найбільш універсальним джерелом теплоти.

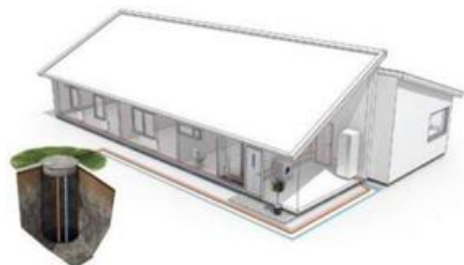
Вже на глибинах більше 5 м він має стабільну температуру незалежно від температури навколишнього повітря.

Тепловий насос із ґрунтовим зондом має найвищий середньорічний коефіцієнт використання природної енергії (до 5,5).

Недоліки

При використанні ґрунту як джерела тепла зовнішній контур, що збирає тепло навколишнього середовища, опускається у свердловину на 50-100 м (вертикальний теплообмінник).

Потрібні високі початкові капітальні витрати.

Тепловий насос з генерацією теплоти із ґрунтових вод

Переваги

Ґрунтові води протягом року мають стабільну температуру.

Незначна площа для облаштування свердловин, що має вирішальне значення на обмежених земельних площах при новому будівництві і при установці теплових насосів у наявних будівлях.

Це закритий контур циркуляції води, який не потребує постійного обслуговування і має високий ступінь надійності.

Недоліки

Для використання ґрунтових вод необхідно обладнати водовідбірну та скидну свердловину.

Для цього необхідно отримати дозвіл відповідних відомств.

Потреба у двох свердловинах робить установку дорожчою.